

ساختار سرمایه و عملکرد زیست محیطی، حاکمیتی و اجتماعی شرکت در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار

آمنه گرامی

مدرس دانشگاه فنی حرفه ای، آموزشکده فنی حرفه ای دختران، اقلید، ایران. (نویسنده مسئول).
am_gerami@yahoo.com

معصومه ذهبی

گروه حسابداری دانشگاه فنی حرفه ای، آموزشکده فنی حرفه ای دختران، اقلید، ایران.
zahabinazanin339@gmail.com

چکیده

در سالهای اخیر سرمایه گذاران جهت اخذ تصمیمات اقتصادی عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکتها را مورد توجه قرار داده اند. ریسکهای مرتبط با مسائل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی میتوانند بر فرآیندهای تجاری شرکت تاثیرگذار باشند، ریسک مالی را تشدید کنند و تهدیدی برای بقای شرکت محسوب گردند؛ از این رو، از سوی حسابرسان مورد توجه قرار میگیرند. در آمار استنباطی به آزمون فرضیه‌های مورد بررسی در تحقیق پرداخته می‌شود. آزمون‌های مختلفی همچون کای اسکوئر، تی دانشجویی، رگرسیون، آنالیز واریانس و ... در این زمینه مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از: ساختار سرمایه بر عملکرد زیست محیطی، عملکرد حاکمیتی و عملکرد اجتماعی تأثیر دارد. که نتایج تحقیق تایید هر سه فرضیه را نشان می‌دهند.

واژگان کلیدی: ساختار سرمایه، عملکرد زیست محیطی، حاکمیتی، اجتماعی.

مقدمه

مدت زمان زیادی است که سرمایه گذاران بالقوه وبالفعل برای اخذ تصمیمات سرمایه گذاری، اطلاعات وسوابق شرکتها را مورد بررسی قرار می‌دهند. در سالهای اخیر سرمایه گذاران توجه خود را به شیوه‌های زیست حاکمیتی، اجتماعی و زیست محیطی شرکتها معطوف کرده اند (کدوزو، ۲۰۱۸). مطالعات نشان داده است زمانی که شیوه‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت تزلزل می‌یابد، سرمایه گذاران عکس العمل منفی نشان میدهند (کاپل-بلانکاردو، ۲۰۱۹). بدین ترتیب، فشار روبه رشد سرمایه گذاران بر روی مدیران شرکتها برای توجه به ریسک‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی منجر به تصویب قوانین جدیدی شده است که افشاسازی اطلاعات زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را در تعدادی از کشورها الزامی میسازد. با این وجود، بسیاری از کشورها از جمله کشور ما، سیاستی مبتنی بر الزام شرکتها به افشاسازی آشکار عوامل زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی ندارد. درغیاب افشاسازی الزامی اطلاعات زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، گزارشات عملکرد هیئت مدیره میتواند منبع اطلاعاتی مناسبی در این زمینه برای سرمایه گذار نباشد. شواهد تجربی اخیر نشان میدهد که عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی ضعیفی شرکت، میتواند به نگرش سرمایه گذاران نسبت به شرکت آسیب رسانده و ارزیابی آنها از ریسک مالی شرکت را تشدید کند (کولبل و همکاران، ۲۰۱۷).

باتوجه به اینکه هدف اصلی یک سازمان، اداره مؤثر و کارآمد آن برای تولید عملکرد پایدار است، از شاخصهای اصلی عملکرد برای دستیابی به این هدف استفاده میکنند. این شاخصها معیارهای قابل سنجش هستند که عوامل مهم موفقیت یک سازمان را منعکس میکند و به آنها کمک میکند تا پیشروی به سمت اهداف سازمان را تعریف و اندازه گیری کند (بروکت و رضایی، ۲۰۱۳). دلیل بکارگیری شاخصهای اصلی عملکرد، ارائه اطلاعات کافی به سهامداران برای ارزیابی عملکرد پایدار است (فدراسیون بین المللی حسابداران، ۲۰۱۱). بر اساس تحقیق چیونگ (۲۰۱۰) حداقل، حداکثر و میانگین شاخصهای مربوط به عملکرد پایدار زیست محیطی در دنیا به ترتیب ۱، ۳۰ و ۱۸۶۶ مورد است. براساس مفهوم عملکرد پایدار، تابع هدف برای هر سازمان تجاری، خلق ارزش سهامداران و سایر ذینفعان است که مطابق با نظریه سهامداران و نظریه ذینفعان می باشد (اسمیتو همکاران، ۲۰۰۵، چن و رابرتز، ۲۰۱۰). از لحاظ نظری، افشای بیشتر اطلاعات، مرتبط با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی (دیاموندو و رچیا، ۱۹۹۱) و کاهش نااطمینانی سرمایه گذار است که به طور غیرمستقیم ساختار سرمایه را تحت تاثیر قرار میدهد (سمپر و بلتران، ۲۰۱۴). تحقیقات متعددی روابط بین افشاء اطلاعات و ساختار سرمایه را بیان میکنند. گروه اول این تحقیقات بر مبنای این تفکر است که افشای اطلاعات از طریق کاهش نااطمینانی سرمایه گذار نسبت به برآورد ریسک، هزینه سرمایه را کاهش میدهد. بر این اساس، افشای بیشتر اطلاعات، نااطمینانی سرمایه گذار در زمان تشکیل پورتفوی بهینه و برآورد قیمت بهینه را کاهش میدهد (کلارکسون و همکاران، ۱۹۹۶). این کاهش نااطمینانی منجر به قیمتهای بیشتر و در نتیجه کاهش سود آوری مورد نیاز یا هزینه سرمایه میشود. بنابراین، اگر بتوان نشان داد که افشای اطلاعات بیشتر، ریسک را کاهش دهد، حداقل از لحاظ نظری میتوان بیان کرد که هزینه سرمایه نیز کاهش می یابد (سمپر و بلتران، ۲۰۱۴). هرچند که برخی از تحقیقات انجام شده در ایران، به عدم رابطه بین افشاء اطلاعات زیست محیطی و ساختار سرمایه (مانند خواجهی و علیزاده طلائی، ۱۳۹۴) یا رابطه منفی بین افشاء اطلاعات و ساختار سرمایه (مانند ملکیان و همکاران، ۱۳۹۰) دلالت دارد، ولی تحقیق اسلامی بیدگلی و همکاران (۱۳۸۸) نشان میدهد که در بورس اوراق بهادار تهران، نوسانات قیمت سهام شدید است و افزایش حد نوسان قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران منجر به افزایش اندازه معاملات و کاهش سرعت گردش سهام، کاهش نقد شوندگی بازار شده است. بنابراین به دلیل کاهش کارایی بازار این احتمال وجود دارد که در ایران، رابطه بین سطح گزارشگری اطلاعات پایدار و ساختار سرمایه، با پیش بینی های نظری کاملاً متناقض باشد.

از طرفی ساختار حاکمیت شرکتی عامل مؤثر و مهمی بر ساختار سرمایه شرکتهاست. حاکمیت مناسب شرکتی این اطمینان را برای بنگاهها پدید می آورد که بنگاهها سرمایه خود را به طور مؤثر بکار گرفته اند. به علاوه این اطمینان را پدید می آورد شرکتهای منافع دامنه وسیعی از گروههای ذینفع و همچنین جامعه ای را که شرکت در آن فعالیت دارد در نظر گرفته اند و هیئت مدیره در برابر سهامداران پاسخگو است (زارع، ۱۳۹۵). حاکمیت شرکتی یکی از سازو کارهای اصلی در کاهش هزینه های نمایندگی می باشد و مکانیزمهای حاکمیت شرکتی خوب بر بهتر شدن عملکرد و ارزش شرکت تاثیرگذار است زیرا بر فعالیتهای تامین مالی ساختار سرمایه نظارت بیشتری لحاظ میشود تا هدف حداکثر کردن ثروت سهامداران را در پی داشته باشد (اسدی و همکاران، ۱۳۹۰). سرمایه گذاران نهادی به عنوان مالکان عمده شرکت، مسئول اثرگذاری بر مدیریت شرکت هستند تا نقش مؤثری در سرمایه گذاری آنها ایفا کنند (حساس یگانه و پوریانوسب، ۱۳۸۴). اجرای حاکمیت شرکتی قوی به دلیل ایجاد هماهنگی بهتر میان منافع مدیران و سهامداران شرکت، قادر خواهد بود هزینه های نمایندگی ناشی از صدور سهام و بدهی را کاهش دهد.

توسعه مبتنی بر اهداف اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی برای ارتقای سطح ملی اقتصادی و دستیابی به پایدار تا سال ۲۰۲۵ در این مرحله شرکت ها استقراض ضعیف با ضعف در منابع تامین مالی افزایش اعتبار همراه بود هدف این تحقیق بررسی ساختار سرمایه و عملکرد زیست محیطی، حاکمیتی و اجتماعی شرکت می باشد.

چهار چوب نظری مسئولیت اجتماعی

مسئولیت اجتماعی یک چارچوب و محدوده اخلاقی است که در آن وظایف مختلفی که تمامی آن ها دارای منافع برای جامعه هستند، بر عهده فرد، سازمان و یا نهادی خاص گذاشته می شود. این مفهوم به صورت دقیق تر به معنای انجام وظایف فردی به وسیله تک تک افراد جامعه است که انجام این وظایف باعث می شود تا تعادل مناسبی بین اکوسیستم و اقتصاد جامعه برقرار شود. استفاده از لفظ وظیفه نشان می دهد که هر فرد در حالت عادی باید به این وظایف واقف بوده و نقش خود را در حفظ این تعادل به صورت مشخص پذیرفته و ایفا کند.

در تعریفی دیگر، مسئولیت اجتماعی شرکت عبارت است از اداره یک کسب و کار به طوری که آن کسب و کار بتواند انتظارات اخلاقی، قانونی، مالی و عمومی جامعه را برآورده سازد. هدف اصلی شرکت بقاء به وسیله بدست آوردن مزیت و قابلیت های رقابتی در بازار اقتصادی است و با توجه به اینکه متمایز کردن فعالیت های اقتصادی و اجتماعی شرکت می تواند دشوار باشد، مکانیزم های مسئولیت اجتماعی قادر خواهد بود بقاء و کارایی شرکت را تضمین کرده و پایدار نگاه دارد. بر این اساس فعالیتهای مسئولیت اجتماعی می توانند با عملکرد سازمان در جنبه های مختلف مرتبط شود.

مسئولیت اجتماعی شرکتها به ارائه روشهایی می پردازد که سازمانها در فضای کسب و کار خود به آن عمل میکنند و پاسخگوی توقعات جامعه، انتظارات تجاری، قانونی، اخلاقی و اجتماعی آنان هستند. سازمانها مسئولیت های بزرگی در زمینه اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی در مقابل کارکنان، سهامداران، مشتریان، دولت، تأمین کنندگان و تمامی ذینفعان خود بر عهده دارند.

بدون شک، چنانچه افراد، گروهها، سازمانها و مؤسسات مختلف جامعه، خود را نسبت به رویدادها، اتفاقات و بحرانهای مختلف مسئول دانسته و هریک در حدود مسئولیت و حیطه کاری خویش در حل بحرانهای فوق تلاش نمایند بسیاری از مشکلات کاسته میشود و جامعه های سالم و آرام به وجود خواهد آمد. به عبارت دیگر سازمان به هر نحوی که عمل کند عملکردش بر روی جامعه تأثیر میگذارد. بنابراین سازمانها باید به کارهایی دست بزنند که مورد قبول جامعه و منطبق با ارزشهای آن باشد. سازمانهایی که نتوانند خود را با این مهم تطبیق دهند، در عرصه عمل موفق نخواهند بود. به تعبیر بهتر سازمانها برای آنکه بتوانند جایگاه خود را در جامعه حفظ نموده یا بهبود بخشند، به نحوی که باعث ادامه بقای آنها و موفقیت شان در کار شود، لازم است برای مسئولیت اجتماعی اهمیت ویژه ای قائل شوند (برزگری و جعفری تراجی، ۱۳۹۴).

حاکمیت شرکتی حاکمیت شرکتی مجموعه ای از قوانین و روشهاست که رابطه بین سهامداران، مدیریت و اعضای هیئت مدیره را تعریف میکند و بر چگونگی عملکرد شرکت تأثیر میگذارد. حاکمیت شرکتی در سطح ابتدایی با مسائلی مواجه است که از تفکیک مالکیت و اداره شرکت ناشی میشود، اما این مفهوم فراتر از آن است که فقط رابطه ای شفاف بین مدیران و سهامداران برقرار کند. حاکمیت شرکتی، شامل مجموعه ای از روابط بین مدیریت شرکت، هیئت مدیره، سهامداران و ذینفعان دیگر است. علاوه بر آن، ساختاری ارائه میکند که از طریق آن، اهداف شرکت، ابزار دستیابی به آن، اهداف و نظارت بر عملکرد شرکت تعیین میشود (زارعی و ایرانی، ۱۳۹۲).

ساختار سرمایه

ترکیبی از بدهی و حقوق صاحبان سهام است که شرکتها بدان وسیله به تامین مالی بلندمدت خود می پردازند. عملکرد اجتماعی مفهوم عملکرد اجتماعی (CSP) سازمان چندین دهه است که استفاده می شود. اما به درستی تعریف نشده است. این مفهوم به عنوان مترادف مسئولیت اجتماعی شرکت، پاسخگویی اجتماعی سازمان یا هر تعامل دیگری میان کسب و کار و جامعه استفاده شده است. با این حال هر کدام از این عبارات معانی صریح منحصر به فردی دارند. به علاوه، آنها نشان دهنده مراحل مختلف تکامل درک ما از رابطه بین سازمان و محیطش هستند (وندرویل و همکاران، ۲۰۰۴). شایان ذکر است که عملکرد اجتماعی سازمان را میتوان به عنوان یک محصول با بلوغ تدریجی نتیجه تفکر مداوم بر روی مسئولیت اجتماعی سازمان تصور کرد که توجیه کننده تغییر تاکید از سطح سازه تعریف به سطح مدیریت و در نهایت به سطح اندازه گیری است (ایگاللز و گوند، ۲۰۰۵). عملکرد اجتماعی در ۴ بعد شامل تعهد به کارکنان، مشتریان، برنامه های اجتماعی و زیست محیطی و جامعه میباشد که در ذیل به توضیح آنها پرداخته میشود:

۱- عملکرد اجتماعی منابع انسانی است که بخش مهمی از اجتماع را تشکیل میدهند و هیچ شرکتی نمیتواند بدون همکاری قلبی کارکنان خود موفق باشد. بطور کلی شرایط کاری بر کیفیت کار کارکنان و همچنین پیشرفت اقتصادی و اجتماعی آنها اثر میگذارد.

۲- عملکرد اجتماعی شرکت در ارتباط با مشتریان است که شامل فعالیتهایی است که یک شرکت انجام میدهد تا رضایت مشتریان را تامین نماید بطوریکه از اصول مربوط به مدیریت کیفیت نیز، میتوان به اصل مشتری مداری و اصل بهبود مستمر اشاره کرد.

۳- عملکرد اجتماعی، مسئولیتپذیری محیطی است که به عنوان یک جنبه مهم عملکرد اجتماعی شرط لازم برای بقاء و موفقیت بشر میباشد.

۴- عملکرد اجتماعی احساس مسئولیت در مورد نهادهای موجود در جامعه است. نوروژی، در تقسیم بندی دیگر مارک اوریلخی (۲۰۰۳) در ابعاد چهارگانه ذیل را بعنوان ابعاد عملکرد اجتماعی سازمان نام می برد:

(الف) میزان افشاگرها علیه سازمان.

(ب) میزان اعتبار و آبروی سازمان در جامعه.

(ج) وجود ارزشهای عملکرد اجتماعی سازمانی.

(د) وجود ممیزی اجتماعی در سازمان (احمدی و همکاران، ۱۳۹۰).

عملکرد اجتماعی شرکت عبارت است از ترکیب خواسته های اجتماعی، عملیات کسب و کار و منافع سازمان با تمرین رفتار شهروندی سازمانی است بخشی از توانایی شرکتها نتیجه افزایش جذابیت آنها است (تسو وانگ، ۲۰۱۳). عملکرد اجتماعی شرکت، می تواند نتایج بسیار شفافی رانسبت به عملکرد کلی شرکت، با توجه به اهمیت مسائل اجتماعی زیست محیطی فراهم نماید (گرافلند و همکاران، ۲۰۰۴).

عملکرد زیست محیطی آلودگی محیط زیست از چالشهای اصلی جهان به شمار میرود، به گونه ای که کشورها علاوه بر سیاستها و اقدامات درون مرزی، ساماندهی مسائل زیست محیطی را در حوزه بین الملل نیز دنبال میکنند (پژویان و لشکری زاده، ۱۳۸۹). جوامع انسانی با داشتن فعالیت های اجتماعی ویژگیهای فرهنگی مختلف، ارزشها و نگرشهای متفاوتی نسبت به طبیعت و محیط زیست دارند (عابدی سروستانی، ۱۳۹۰). عملکرد محیط زیستی یک سازمان، اهمیت زیادی برای گروههای درگیر داخلی و خارجی، با آن سازمان دارد. دستیابی یک سازمان به عملکرد مناسب محیط زیستی، مستلزم تعهد سازمان به ایجاد روش سیستماتیک مدیریت محیط زیست و بهبود مستمر آن میباشد (اقبال و میرغفاری، ۱۳۸۸). رویکرد بهبود عملکرد محیط زیستی از اجلاس زمین که در سال ۱۳۹۲ برگزار گردید، مورد توجه مدیران بخش

صنعت و تجارت قرار گرفت. در این راستا، تدوین استاندارد ایزو ۱۴۰۳۱ در ۱۹۹۹، زمینه پایدار شدن این بهبود را فراهم نمود. به نحوی که واحدهای موفق صنعتی و خدماتی، بکارگیری این سیستم استاندارد را به عنوان یک معیار اثربخش مورد توجه قرار داده اند. شاخص عملکرد زیست محیطی بر دو هدف اصلی حفاظت گسترده محیط زیستی یعنی کاهش فشارهای زیست محیطی بر سلامت انسانها و ارتقای وضعیت زیست بوم ها و مدیریت صحیح منابع طبیعی متمرکز میباشد. این شاخص اهداف گسترده و قابل دسترسی برای عملکرد محیط زیست کشورها تعیین کرده است که براساس آن می توان ارزیابی کرد که هر یک از کشورهای جهان تاچه میزان به این اهداف نزدیک شده اند. همچنین، این شاخص به عنوان عامل کمی در کنترل آلودگیها و پیامدهای مدیریت منابع طبیعی، ابزار قدرتمندی را برای بهبود مدیریت سیاست گذاری و انتقال تصمیم گیریهای محیط زیستی فراهم میکند. از جمله این شاخصها میتوان شاخص (EPI) را نام برد. این شاخص بر ابعاد پایداری محیط زیست تأکید داشته و عملکرد سیاست ها و برنامه های کشورها را در زمینه کاهش معضلات محیط زیستی و حفاظت از محیط زیست و مدیریت منابع طبیعی مورد سنجی و ارزیابی قرار میدهد. در گزارش شاخص عملکرد محیط زیست (EPI) سال ۲۰۰۸ دو هدف کلان شامل:

- ۱- کاهش تنش و فشارهای محیط زیستی تهدیدکننده سلامت انسان هدف (سلامت محیط زیست).
- ۲- حفاظت از زیست بوم ها و منابع طبیعی (هدف پایداری محیط زیست) متشکل از ۲۵ شاخص فرعی مطرح شده است که با استفاده از روش های آماری مناسب، شاخص ترکیبی عملکرد محیط زیست (EPI) برای کشورهای مختلف ساخته می شود. شاخص دیگر، شاخص آسیب پذیری محیط زیست (EVI)، شاخص عددی بدون بعد است که وضعیت آسیب پذیری محیط زیست کشورها را نشان می دهد. هدف اصلی طرح این شاخص، ارائه روشی سریع و استاندارد برای تعیین آسیب پذیری کشورها در کلیه حوزه های اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست و شناسایی و اولویت بندی مهم ترین اقداماتی است که باید در هر یک از این حوزه ها برای دستیابی به توسعه پایدار انجام داد. این شاخص میزان ریسک هایی که محیط زیست را تهدید میکند را نشان میدهد. در سویی دیگر شاخص پایداری محیط زیست (ESI) توانایی و قابلیت های ملتها را برای حمایت از محیط زیست در چندین دهه آینده ارزیابی میکند. این شاخص از ۲۶ گروه داده آماری که در قالب ۱۲ شاخص پایداری محیط زیستی ادغام شده اند، استخراج میشود. براساس نتایج این گزارش هر چه نمره کشوری از شاخص پایداری محیط زیست (ESI) بیشتر باشد، شرایط محیط زیستی بهتری را در آینده خواهد داشت (ISO، ۱۹۹۸). مهمترین سوالی که در طول سال های اخیر در بین صاحب نظران، تئوری سنها و محققین حسابداری و جوامع اقتصادی و تجاری وجود داشته است که آیا می توان راهکاری برای تولید و ارائه کالا و خدمات سازگار با محیط زیست را، برای کسب سود بیشتر و ارتقای بازده دارایی در نظر گرفت؟ اکثر این تحقیقات در اقتصادهای توسعه یافته مانند ایالات متحده آمریکا و اروپا که در واقع در آنها سطح بینش زیست محیطی بالا است، انجام شده است. اما مطالعات اندکی نیز در این باره در کشورهای در حال توسعه انجام گرفته است. یکی از دلایل این موضوع می تواند فقدان شاخص و معیاری مناسب و مشخص برای ارزیابی عملکرد زیست محیطی در کشورهای در حال توسعه باشد. البته در برخی از این کشورها شاخصهایی برای ارزیابی عملکرد زیست محیطی وجود دارد اما قابل اتکا و دقت آنها پایین است (بنی مهد و همکاران، ۱۳۸۸).

پیشینه داخلی

آرش تحریری؛ اکرم افسای (۱۴۰۰) در مقاله ای تحت عنوان تأثیرافشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت بر تلاش حسابرس و کیفیت حسابرسی به این نتیجه رسیدند سطح افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی با تلاش حسابرس رابطه منفی دارد. همچنین رابطه منفی بین سطح افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی با کیفیت حسابرسی یافت

شد.

خواجوی و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت و مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد بین مسئولیت اجتماعی شرکت و مدیریت سود، رابطه منفی وجود دارد. همچنین عملکرد مالی شرکت با مسئولیت اجتماعی شرکت، رابطه منفی و معکوس داشته، ولی مسئولیت اجتماعی شرکت در کنار مدیریت سود، باعث کاهش اثر معکوس مسئولیت اجتماعی شرکت بر عملکرد مالی، یعنی بهبود عملکرد مالی شرکت شده است. طالب نیا و همکاران (۱۳۹۱) به ارزیابی کمیّت و ماهیت افشای اطلاعات حسابداری زیست محیطی و اجتماعی در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آنها دریافتند شرکتهای ایرانی ترجیح میدهند اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی را در گزارش هیئت مدیره به شکل اطلاعات اخباری افشا کنند. بیشترین افشا در بخش منابع انسانی و سپس در بخش محصولات و خدمات بوده است. همچنین شرکت ها تمایل دارند اخبار بی طرفانه سپس اخبار خوب را بیشتر از اخبار بد افشا کنند.

مرانجوری و علیخانی (۱۳۹۳) به بررسی رابطه بین سطح افشای اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی با دو سازوکار راهبری شرکتی، یعنی سرمایه گذاران نهادی و مدیران غیر موظف در شرکتهای ایرانی می پردازند. یافته ها بیانگر آن است بین اندازه شرکت با سطح افشای اطلاعات زیست محیطی و اجتماعی رابطه معنادار مثبتی وجود دارد، اما بین سطح افشای اطلاعات زیست محیطی، اجتماعی و سرمایه گذاران نهادی و مدیران غیر موظف، رابطه معناداری مشاهده نشد. حیدرپور و شهبازی (۱۳۹۴) در مطالعه خود به بررسی رابطه بین افشای زیست محیطی و سازوکارهای حاکمیت شرکتی با مربوط بودن ارزش و عملکرد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۸۸ پرداختند. نتایج پژوهش نشان میدهد که کیفیت افشای زیست محیطی و سازوکارهای حاکمیت شرکتی (شامل درصد مدیران غیرموظف هیات مدیره، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و مدیرعامل و درصد مالکیت سهامداران نهادی) با مربوط بودن ارزش سهام شرکتهای بورسی رابطه مستقیم و معناداری دارد. همچنین، کیفیت افشای زیست محیطی با عملکرد سهام شرکتهای رابطه مستقیم و معناداری دارد.

صیوحی و محمدزاده (۱۳۹۷) به بررسی رابطه بین عملکرد اجتماعی، ساختار مالکیت و حاکمیت شرکتی پرداخته اند. یافته ها حاکی از آن است بین تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی، استقلال هیئت مدیره، اندازه شرکت، اهرم مالی و بازده دارایی، مسئولیت اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. اما بین اندازه هیئت مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، نرخ بازده دارایی نقدینگی و مسئولیت اجتماعی رابطه معنادار وجود ندارد.

جامعی و نجفی (۱۳۹۸) رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و حق الزحمه حسابرسی را با تاکید بر مالکیت دولتی در شرکتهای بررسی کردند. آنها دریافتند بین افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و حق الزحمه حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج آنها نشان داد که مالکیت دولتی تأثیر منفی و معنی داری بر رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و حق الزحمه حسابرسی دارد.

حاجیها و شاکری (۱۳۹۸) به بررسی ارتباط حاکمیت شرکتی، مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان داد بین معیار تمرکز مالکیت و مسئولیت اجتماعی ارتباط معناداری وجود دارد ولی بین معیار درصد سهامدار دست سهامداران عمده و مسئولیت اجتماعی ارتباط معناداری مشاهده نشد. همچنین بین مسئولیت اجتماعی و ارزش شرکت نیز ارتباطی معناداری مشاهده نشد.

پیشنه خارجی

کیم و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند شرکتهایی که عملکرد بهتری در افشای اطلاعات غیر مالی مانند مسئولیت اجتماعی دارند، حق الزحمه حسابرسی بیشتری دریافت می کنند. شرکتهایی که عملکرد اجتماعی بالایی دارند تمایل بیشتری به افشای عمومی فعالیت های اجتماعی خود دارند که سطح بالای شفافیت در اطلاعات باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت و سرمایه گذاران می شود و رشکستگی و این خود باعث کاهش ریسک می گردد.

بارک و همکاران (۲۰۱۹) از داده های ریسکهای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی پایگاه داده زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت یا استفاده کردند تا واکنش حسابرس به ریسک مرتبط با سابقه زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی صاحبکار را بررسی کنند. نویسندگان دریافتند حسابرسان در واکنش به ریسک زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی صاحبکار یا از حسابرسی کناره گیری می کنند یا حق الزحمه بیشتری طلب می کنند.

اسانته اپیا (۲۰۲۰) دریافت که حسابرسان با اعمال تلاش حسابرسی بیشتر، ریسک بالای حسابرسی که با سطح پایین افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی ایجاد میشود را مدیریت می کنند. او دریافت، تلاش بیشتر با کشف تحریف با اهمیت توسط حسابرس و تجدید ارائه صورتهای مالی، ارتباط دارد. در واقع ضعف در عملکرد زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکت با تجدید ارائه کمتر که معیاری برای کیفیت بالای حسابرسی است، ارتباط دارد. او دریافت رابطه منفی بین سطح افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و کیفیت حسابرسی، عمدتاً ناشی از افزایش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی است نه افزایش حق الزحمه حسابرسی. همچنین دریافت افشای ضعیف زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی با تلاش بیشتر حسابرسی رابطه دارد و کیفیت حسابرسی را حداکثر به مدت سه سال افزایش میدهد. نتایج اونها نشان می دهد که تلاش حسابرسی و به دنبال آن کیفیت حسابرسی تحت تأثیر سه مولفه افشای زیست محیطی، افشای اجتماعی و افشای حاکمیتی متفاوت است.

بازنریگر (۲۰۱۸) ارتباط بین مسئولیتهای اجتماعی و ساختار شرکتها و اهمیت آن در طول زمان را مورد بررسی قرار دادند. برای آزمون فرضیات از روش داده های پانلی پویا (GMM) استفاده شده است. یافته ها نشان داد که رابطه منفی و معنادار بین ساختار مدیریتی شرکت، عملکرد اجتماعی و زیست محیطی با ساختار سرمایه در شرکتهای مورد مطالعه وجود دارد.

سرواس و تامایو (۲۰۱۳) تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی بر ارزش شرکت را بررسی کرد. نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد که مسئولیت پذیری اجتماعی با ارزش شرکت، در شرکتهایی که میزان آگاهی مشتریان و یا آگاهی عموم مردم از طریق تبلیغاتی که شرکت انجام میدهد بیشتر باشد، رابطه مثبت وجود دارد و برای شرکتهایی که آگاهی مشتریان و یا عموم مردم پایین است این رابطه ضعیف و یا منفی می باشد. همچنین نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که تأثیر آگاهی بر رابطه مسئولیت پذیری اجتماعی و ارزش شرکت در مورد شرکتهایی که شهرت کمی در اجتماع دارند منفی است.

آمار توصیفی

دو دسته پردازش اصلی به طور عمده در تحقیقات مختلف بر روی داده ها انجام می شود. برای اینکار از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده می گردد.

در آمار توصیفی که معمولاً به توصیف داده ها می پردازد از شاخص های تمایل مرکزی و شاخص های پراکندگی برای بیان داده های جمع آوری شده استفاده می شود. برای نمایش و نشان دادن نتایج کار معمولاً از جداول توزیع فراوانی - براساس تعداد موارد مطلق و نسبی، درصد - و نیز نمودارهای مختلف هیستوگرام، ستونی یا دایره ای استفاده می شود. همچنین در این زمینه استفاده از شاخص های پراکندگی مانند واریانس، انحراف معیار، انحراف استاندارد و ... نیز قابل ذکر است.

در آمار استنباطی به آزمون فرضیه‌های مورد بررسی در تحقیق پرداخته می‌شود. آزمون‌های مختلفی همچون کای اسکوئر، تی دانشجویی، رگرسیون، آنالیز واریانس و ... در این زمینه مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف از تحلیل توصیفی داده‌ها آرایه اطلاعات بیشتر در خصوص ویژگی‌های جامعه یا نمونه آماری از جمله توزیع داده‌ها است که از دو طریق استفاده از نمودارها و محاسبه برخی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی انجام می‌شود. آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق به شرح جدول شماره (۱) می‌باشد.

جدول (۱): اطلاعات توصیفی متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
ساختار سرمایه	۱۲۱/۰۰۰۰	۲۲۰/۴۷۱۴۹	۱/۵۴۹	۲/۳۰۴
عملکرد زیست محیطی	۰/۷۳۶۰	۰/۱۷۱۰۵	۳/۱۲۴	۲۱/۴۴۸
عملکرد حاکمیتی	۰/۱۷۶۰	۰/۳۹۴۶۵	۴/۷۸۷	۲۷/۶۹۱
عملکرد اجتماعی	۰/۶	۰/۳۲۲۴	- ۰/۵۸۷	- ۰/۷۴۰۹

بزرگتر بودن میانگین از میانگین وجود نقاط بزرگ را در داده‌ها نشان می‌دهد زیرا میانگین تحت تأثیر این مقادیر قرار می‌گیرد در این موارد توزیع داده‌ها چوله به راست است برای مثال توزیع متغیر نسبت ساختار سرمایه چوله به راست است. در برخی متغیرها مقادیر میانگین و میانگین نزدیک به هم است که در این موارد توزیع متغیرها متقارن است. تمامی متغیرها تقارن نسبی دارند. همچنین میزان کشیدگی تمام متغیرها بیشتر از کشیدگی نرمال است (میزان کشیدگی و چولگی توزیع نرمال صفر است).

تحلیل ماهیت متغیرها و ویژگی‌های متغیرهای تحقیق

آمار استنباطی با استفاده از اصول و قوانینی که پایه‌های آن‌ها بر تئوری احتمالات نهاده شده است در مورد اعتبار مقادیر توصیفی و احتمال درست بودن نتایج آن قضاوت می‌کند و با این تفسیر احتمالی نتیجه یک پژوهش مشخص می‌شود. در تحقیق حاضر به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق از روش تحلیل رگرسیون لجستیک چندگانه استفاده شده است. رگرسیون لجستیک شبیه به رگرسیون معمولی است، با این تفاوت که روش تخمین ضرایب یکسان نیست. در رگرسیون لجستیک به جای حداقل کردن مجذور خطاها، (که در رگرسیون معمولی انجام می‌گیرد) احتمال رخداد یک واقعه را حداکثر می‌کند. همچنین در تحلیل رگرسیون معمولی برای بررسی معنی‌داری بودن رابطه از آماره‌های استاندارد t ، F استفاده می‌شود در حالی که در رگرسیون لجستیک از آماره‌های «کای دو» و «والد» استفاده می‌شود. آماره والد از رابطه زیر محاسبه می‌شود. در این رابطه ضریب متغیر X_i ، $S.E$ خطای معیار است. آماره کای دو به منظور تعیین میزان اثرگذاری متغیر (متغیرهای مستقل) بر متغیر وابسته و بطور کلی برازش کل مدل و قابل مقایسه با آماره F در تحلیل رگرسیون معمول است. آزمون والد نیز معنی‌دار بودن متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون را بررسی می‌کند و قابل مقایسه با آماره t در رگرسیون معمولی است.

آنالیز کای دو

آنالیز کای دو (χ^2) توان رگرسیون برای بیان مقادیر مشاهده شده و تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را ارزیابی می‌نماید.

فرضیه‌های این آزمون به صورت زیر بیان می‌شود:

H_0 : رابطه معناداری میان متغیرهای وابسته و متغیر مستقل وجود ندارد.

H_1 : رابطه معناداری میان متغیرهای وابسته و متغیر مستقل وجود دارد.

نتایج این آزمون به ترتیب برای رگرسیون مدل‌ها در جداول شماره (۲، ۳، ۴) آورده شده است. این جداول شامل آماره‌های کای دو، درجه آزادی و سطح معنی‌داری می‌باشد.

جدول (۲): آنالیز کای دو برای مدل فرضیه اول (منبع: نتایج تحقیقات محقق)

سطح معنی‌داری	آماره Wald	درجه آزادی	مدل
۰/۰۰۰	۳۶/۳۴۵	۹	رگرسیون

جدول (۳): آنالیز کای دو برای مدل فرضیه دوم (منبع: نتایج تحقیقات محقق)

سطح معنی‌داری	آماره Wald	درجه آزادی	مدل
۰/۰۰۰	۲۷۹/۱۹۷	۹	رگرسیون

جدول (۴): آنالیز کای دو برای مدل فرضیه سوم (منبع: نتایج تحقیقات محقق)

سطح معنی‌داری	آماره Wald	درجه آزادی	مدل
۰/۰۰۰	۲۷۹/۱۹۷	۱	رگرسیون

همانگونه که مشاهده می‌شود، آماره والد به ترتیب برای رگرسیون مدل مربوط به فرضیه اول، دوم و سوم برابر ۳۶/۳۴۵، ۲۷۹/۱۹۷ و ۲۷۹/۱۹۷ سطح معنی‌داری آماره والد در هر سه صفر است. بنابراین فرض H_0 مبنی بر عدم وجود خط رگرسیون در سطح اعتماد ۹۵ درصد و یا خطای پنج درصد رد می‌شود. از این رو آزمون فوق صحت مدل را تأیید می‌نماید. با توجه به اینکه نتایج تحلیل رگرسیون لجستیک برای هر سه حالت محاسبه متغیرهای وابسته (عملکرد زیست‌محیطی، حاکمیتی و اجتماعی) یکسان و ضریب همبستگی میان آن‌ها برابر ۰/۶ و معنادار است یکی از نتایج برای تجزیه و تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفته است.

آزمون فرضیه‌های تحقیق

آزمون فرضیه اول:

به منظور آزمون فرضیه اول مبنی بر ساختار سرمایه تأثیر مثبت و قابل توجهی بر عملکرد زیست‌محیطی دارد. از رگرسیون لجستیک چندگانه به روش گام به گام استفاده نموده‌ایم که نتایج آن در جدول (۵) ارائه شده است.
 H_0 : ساختار سرمایه هیچ تأثیری بر عملکرد زیست‌محیطی ندارد.
 H_1 : ساختار سرمایه بر عملکرد زیست‌محیطی تأثیر دارد.

جدول (۵): آزمون فرضیه اول

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضرایب غیر استاندارد		آماره والد	سطح معنی‌داری
		بتا	خطای استاندارد		
ساختار سرمایه	عملکرد زیست‌محیطی	- ۰/۱۸۲	۰/۲۹۰	۰/۳۹۲	۰/۰۴۰

از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد زیست‌محیطی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H_0 مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد زیست‌محیطی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد زیست‌محیطی تأثیر دارد و فرضیه H_1 پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

آزمون فرضیه دوم

به منظور آزمون فرضیه فرعی اول مبنی بر ساختار سرمایه تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد حاکمیتی دارد، از رگرسیون لجستیک چندگانه به روش گام به گام استفاده نموده‌ایم که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است.
H₀: ساختار سرمایه هیچ تأثیری بر عملکرد حاکمیتی ندارد.
H₁: ساختار سرمایه بر عملکرد حاکمیتی تأثیر دارد.

جدول (۶): آزمون فرضیه دوم

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضرایب غیر استاندارد		آماره والد	سطح معنی داری
		بتا	خطای استاندارد		
ساختار سرمایه	عملکرد حاکمیتی	- ۰/۳۹۱	۰/۲۷۲	۲/۰۷۳	۰/۰۳۵

از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد حاکمیتی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H₀ مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد حاکمیتی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد حاکمیتی تأثیر دارد و فرضیه H₁ پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

آزمون فرضیه سوم

به منظور آزمون فرضیه سوم مبنی بر ساختار سرمایه تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد اجتماعی دارد، از رگرسیون لجستیک چندگانه به روش گام به گام استفاده نموده‌ایم که نتایج آن در جدول (۷) ارائه شده است.
H₀: ساختار سرمایه هیچ تأثیری بر عملکرد اجتماعی ندارد.
H₁: ساختار سرمایه بر عملکرد اجتماعی تأثیر دارد.

جدول (۷): آزمون فرضیه سوم

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضرایب غیر استاندارد		آماره والد	سطح معنی داری
		بتا	خطای استاندارد		
ساختار سرمایه	عملکرد اجتماعی	- ۱/۴۷۷	۰/۳۵۱	۱۷/۷۳۸	۰/۰۰۰

از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد اجتماعی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H₀ مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد اجتماعی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد اجتماعی تأثیر دارد و فرضیه H₁ پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتایج

در این تحقیق بررسی ساختار سرمایه و عملکرد زیست محیطی، حاکمیتی و اجتماعی شرکت در بورس اوراق بهادار پرداختیم که یافته‌ها نشان می‌دهد آنالیز کای دو (χ^2) توان رگرسیون برای بیان مقادیر مشاهده شده و تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را ارزیابی می‌نماید. فرضیه‌های این آزمون به صورت زیر بیان می‌شود:

H₀: رابطه معناداری میان متغیرهای وابسته و متغیر مستقل وجود ندارد.

H₁: رابطه معناداری میان متغیرهای وابسته و متغیر مستقل وجود دارد.

نتایج این آزمون به ترتیب برای رگرسیون مدل‌ها در جداول شماره (۲،۳،۴) آورده شده است. این جداول شامل آماره‌های کای دو، درجه آزادی و سطح معنی داری می‌باشد.

با توجه به اینکه نتایج تحلیل رگرسیون لجستیک برای هر سه حالت محاسبه متغیرهای وابسته (عملکرد زیست‌محیطی، حاکمیتی و اجتماعی) یکسان و ضریب همبستگی میان آن‌ها برابر ۰/۶ و معنادار است یکی از نتایج برای تجزیه و تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفته است.

از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد زیست‌محیطی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H_0 مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد زیست‌محیطی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد زیست‌محیطی تأثیر دارد و فرضیه H_1 پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد. به منظور آزمون فرضیه دوم مبنی بر ساختار سرمایه تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد حاکمیتی دارد، از رگرسیون لجستیک چندگانه به روش گام به گام استفاده نموده‌ایم که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است.

H_0 : ساختار سرمایه هیچ تأثیری بر عملکرد حاکمیتی ندارد.

H_1 : ساختار سرمایه بر عملکرد حاکمیتی تأثیر دارد.

از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد حاکمیتی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H_0 مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد حاکمیتی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد حاکمیتی تأثیر دارد و فرضیه H_1 پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

و برای فرضیه سوم از آنجایی که سطح معناداری متغیر عملکرد اجتماعی کمتر از ۵ درصد می‌باشد فرض H_0 مبنی بر نبود رابطه معناداری بین دو متغیر رد می‌شود و رابطه معنی‌داری بین دو متغیر ساختار سرمایه و عملکرد اجتماعی وجود دارد، به عبارتی می‌توان گفت، ساختار سرمایه بر عملکرد اجتماعی تأثیر دارد و فرضیه H_1 پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

منابع

- ✓ تحریری، آرش، افسای، اکرم، (۱۴۰۰)، تأثیر افزایش زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر تلاش حسابرسان و کیفیت حسابرسی، مجله دانش حسابداری، دوره ۱۲، شماره ۳، صص ۶۹-۸۸.
- ✓ صنوبری مهر، بهروز، حیدری، مهدی، منصورفر، غلامرضا، (۱۳۹۹)، بررسی نقش مسئولیت اجتماعی و زیست محیطی شرکت‌ها بر ساختار سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با در نظر گرفتن ساختار حاکمیت شرکتی، دومین کنفرانس حسابداری و مدیریت.
- ✓ عابدی سروستانی، احمد، (۱۳۹۰)، واکاوئی نگرش و رفتارهای زیست محیطی: مطالعه ای درباره دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، دوره ۹، شماره ۲، صص ۷۲-۹۹.
- ✓ اقبال، نسیم، میرغفاری، نورالله، (۱۳۸۸)، ارزیابی عملکرد محیط زیستی کارخانه ریخته‌گری شرکت ایران خودرو بر اساس استاندارد ایزو ۸۲۳۰۸، سومین همایش مهندسی محیط زیست، تهران، دانشگاه تهران.
- ✓ بنی مهد، بهمن، طالب نیا، قدرت اله، حسین، ازوجی، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین عملکرد زیست محیطی و عملکرد مالی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱۴۹-۱۷۴.
- ✓ نوروزی بیله سوار، فتح الله، (۱۳۹۴)، مطالعه رابطه بین عملکرد اجتماعی و بهبود مسئولیت پاسخگویی، پنجمین کنفرانس ملی و سومین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت.

- ✓ احمدی، کیومرث، الوانی، سیدمهدی، معمارزاده طهران، غلامرضا، (۱۳۹۰)، سیر تکوینی پاسخگویی اجتماعی سازمانی و ارائه مدلی برای بسط مفهومی آن در سازمان های ایرانی، فصلنامه مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی، سال ۶، شماره ۱۸، صص ۹۷-۱۱۶.
- ✓ اسدی، غالمحسین، محمدی شاپور، خرم، اسماعیل، (۱۳۹۰)، رابطه بین ساختار سرمایه و ساختار مالکیت، مجله دانش حسابداری، سال دوم، شماره چهارم، صص ۲۹-۴۸.
- ✓ سالمی بیدگلی، غلامرضا، عبده تبریزی، حسین، محمدی، شاپور، شمس، شهاب الدین، (۱۳۸۸)، بررسی زمان مقیاس مدل قیمت گذاری دارایی سرمایه ای از طریق تبدیل موجک، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶، شماره ۵۸، صص ۳۵-۵۲.
- ✓ برزگری خانقاه، جمال، جعفری تراچی، قاسم، (۱۳۹۴)، بررسی نقش ویژگی های شرکت و حاکمیت شرکتی در مشروعیت سازمانی، پژوهشهای حسابداری مالی، دوره ۸، شماره ۳، صص ۱۱-۱۰۱.
- ✓ جامعی، رضا، نجفی، قاسم، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و حق الزحمه حسابرسی، دانش حسابداری مالی، دوره ۴، شماره ۹، صص ۹۳۷-۹۴۹.
- ✓ حساس یگانه، یحیی، باباجانی، جعفر، تقوی فرد، محمدتقی، آرینپور، آرش، (۱۳۹۳)، تحلیل عملکرد پایدار زیست محیطی و تأثیر آن بر هزینه سرمایه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۳، شماره ۵، صص ۹-۳۶.
- ✓ Igalens J, Gond J-P. (2005). Measuring corporate social performance in France: a critical and empirical analysis of ARESE data. *Journal of Business Ethics*; 56(2):131-48.
- ✓ ISO 1450.(1998). *Environmental Management – Environmental Performance Evaluation-Guidelines* , International Orgnaization for Standardization , Switzerland.
- ✓ Van der Weele .C.N. Meeusen M.J.G. de Graaff R.P.M. Pierick E. ten & Beekman V. (2004). *frmmkkkkkkfrr nlll yii gg rrr rrr tt ooi al prr fir mccc Byy tee dddd mlilll The Agricultural Economics Research Institute (LEI)*. ISBN 90-5242-923-5.
- ✓ Bacha, S., Ajina, A. and Ben Saad, S. (2021), “CSR performance and the cost of debt: does audit quality matter?”, *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, Vol. 2 No. 1, pp. 137-158.
- ✓ Carney, M., Gedajlovic, E. and Sur, S. (2011), “Corporate governance and stakeholder conflict”, *Journal of Management and Governance*, Vol. 15 No. 3, pp. 483-507.
- ✓ Dawar, V. (2014), “Agency theory, capital structure and firm performance: some Indian evidence”, *Managerial Finance*, Vol. 40 No. 12, pp. 1190-1206.
- ✓ Ellili, N.O.D. (2020), “Environmental, social, and governance disclosure, ownership structure and cost of capital: evidence from the UAE”, *Sustainability*, Vol. 12 No. 18, pp. 7706.
- ✓ Grabinska, B., Kedzior, D., Kedzior, M. and Grabinski, K. (2021), “The impact of CSR on the capital structure of high-tech companies in Poland”, *Sustainability*, Vol. 13 No. 10, p. 5467.